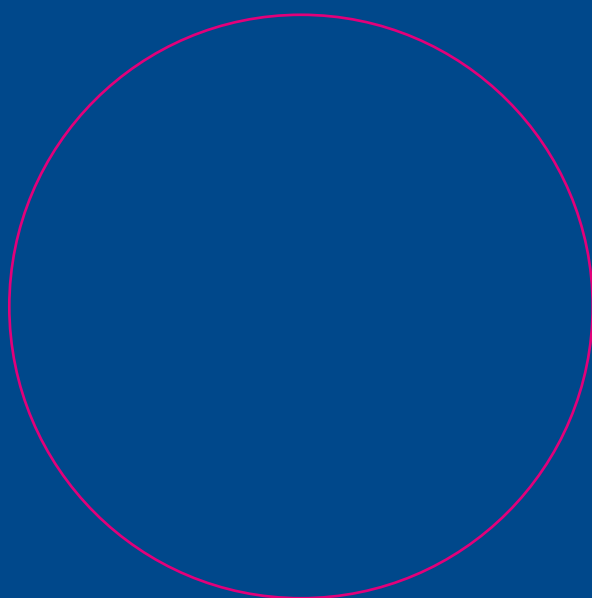

2015

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

Sprawozdanie z działalności w roku 2015

Słowo wstępne

Rok 2015 dla Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia to okres intensywnego rozwoju instytucji w zmodyfikowanej formule, wymuszonej działaniami władz rosyjskich. Rosja nadal okupowała część ukraińskiego terytorium, trwał kryzys w relacjach Rosji z Polską i jej sojusznikami z UE i NATO, a w przekazie mediów kontrolowanych przez państwo rosyjskie nadal przeważała antyzachodnia, w tym antypolska, propaganda. Wobec tego dla instytucji, której zadanie polega na wspieraniu działań na rzecz lepszego wzajemnego zrozumienia narodu polskiego i rosyjskiego, priorytetem stało się wyjaśnianie Rosjanom i międzynarodowej opinii publicznej stanowiska Polski i wszystkich innych krajów niegodzących się z polityką siły, agresji i pojmowaniem stosunków międzynarodowych w kategoriach darwinizmu. Towarzyszyły temu działania wspierające sposób myślenia o Rosji, który bazuje na prawie międzynarodowym i wartościach demokratycznych, oraz promowanie w Rosji i w krajach trzecich polskiego spojrzenia na historię Europy Wschodniej.

Zupełnie nową inicjatywą Centrum było powołanie specjalnego portalu internetowego: Intersection Project. Zainteresowani czytelnicy, władający językiem angielskim lub rosyjskim, mogą się dzięki niemu zapoznać z analizami sytuacji wewnętrznej Rosji i jej stosunków ze światem zewnętrznym. Analizy te piszą zarówno uznani międzynarodowo eksperci, jak i młodzi badacze, często Rosjanie, którym portal stworzony przez Centrum umożliwia konfrontację własnych przemyśleń z poglądami międzynarodowej opinii publicznej. W okresie od maja do grudnia 2015 r. ukazało się tam ponad 100 artykułów.

Centrum realizowało swoje zadania ustawowe również w inny sposób. Zorganizowaliśmy dwie duże międzynarodowe konferencje naukowe: o kwestii krymskiej w świetle prawa międzynarodowego i o stosunku Polaków i Rosjan do procesów narodotwórczych w Europie Wschodniej; dwie konferencje, w Waszyngtonie i Gdańsku, na temat roli polityki pamięci i myśli politycznej w stosunkach międzynarodowych, które wywołały duży rezonans w międzynarodowym środowisku naukowym; a także kilkanaście innych debat, wykładów i spotkań. Ponad 600 młodych Polaków i Rosjan wzięło udział w programie „Polsko-Rosyjska Wymiana Młodzieży”, a niemal 200 polskich i rosyjskich dziewczynek i chłopców w wieku 11–14 lat zagrało razem w turnieju piłki nożnej strefy małego ruchu granicznego. 32 polskich i rosyjskich uczniów popłynęło w dwumiesięczny rejs w ramach „Polsko-Rosyjskiej Szkoły pod Żaglami”. Kontynuowaliśmy program wydawniczy. Pracownicy Centrum byli częstymi autorami artykułów bądź komentatorami w mediach tradycyjnych i społecznościowych.

Więcej informacji uzyskają Państwo dzięki lekturze niniejszego sprawozdania. Serdecznie do niej zachęcam.

dr Sławomir Dębski
dyrektor Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

Informacje ogólne

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia jest państwową osobą prawną, powołaną na mocy Ustawy z 25 marca 2011 r. Nadzór nad Centrum sprawuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Centrum realizuje swój cel ustawowy polegający na podejmowaniu działań na rzecz dialogu i porozumienia w stosunkach polsko-rosyjskich, wykonując zadania określone w Ustawie o CPRDiP tj.: prowadzenie, inicjowanie i wspieranie badań naukowych; prowadzenie działalności wydawniczej; upowszechnianie w społeczeństwach polskim i rosyjskim wiedzy o stosunkach polsko-rosyjskich, historii, kulturze i dziedzictwie obu narodów na terenie Rzeczypospolitej Polskiej i Federacji Rosyjskiej; prowadzenie, inicjowanie i wspieranie działalności edukacyjnej w RP i FR; organizowanie konferencji, sympozjów, wykładów, seminariów i dyskusji, utrzymywanie kontaktów z ośrodkami akademickimi, eksperckimi, naukowymi, kulturalnymi i politycznymi w RP i FR; dofinansowywanie przedsięwzięć podejmowanych na rzecz dialogu i porozumienia w stosunkach polsko-rosyjskich; inicjowanie i wspieranie polsko-rosyjskiej wymiany młodzieży i studentów, organizowanie i wspieranie polsko-rosyjskiej współpracy między środowiskami naukowo-eksperskimi, ośrodkami akademickimi, organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami samorządu zawodowego i gospodarczego z RP i FR; współpraca z instytucją utworzoną przez władze FR, której celem jest podejmowanie działań na rzecz dialogu i porozumienia w stosunkach rosyjsko-polskich.

W 2015 r. wykonywanie przez Centrum zadań ustawowych przebiegało w szczególnym kontekście politycznym związanym z agresją Rosji wobec Ukrainy, aneksją Krymu oraz inicjowaniem przez Rosję konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy. Łamanie przez Rosję prawa międzynarodowego i stosowanie siły w polityce wobec Ukrainy spotkało się z potępieniem nie tylko wspólnoty międzynarodowej - z państwami Unii Europejskiej i Stanami Zjednoczonymi na czele - która wprowadziła sankcje gospodarcze przeciwko Rosji, ale także zdecydowanej większości polskiego społeczeństwa. Presja społeczna spowodowała m.in. odwołanie przez Rząd RP Roku Polskiego w Rosji planowanego na 2015 r. Wprawdzie CPRDiP nie przewidywało żadnej większej aktywności wpisującej się w całościowy plan tej inicjatywy, ale kwestia ta ilustruje wpływ kontekstu politycznego na współpracę z Rosją, który oddziaływał także na sposób funkcjonowania CPRDiP, utrudniając w wielu wypadkach realizację zadań i projektów. Sytuację dodatkowo utrudnia publiczne wspieranie przez Jurija Bondarenkę, dyrektora rosyjskiej Fundacji „Centrum Rosyjsko-Polskiego Dialogu i Porozumienia”, agresji Rosji na Ukrainę, aneksji Krymu i idei rozbioru państwa ukraińskiego. W tych okolicznościach CPRDiP było zmuszone ograniczyć kontakty instytucjonalne z rosyjskim partnerem do niezbędnego minimum.

Pomimo tych uwarunkowań CPRDiP nie obniżyło intensywności swojej działalności. Centrum koncentrowało się na przybliżaniu społeczeństwu polskiemu wiedzy o sytuacji w Rosji i motywach podejmowanych przez nią działań wobec świata zewnętrznego, w tym Polski. W 2015 r. Centrum kontynuowało realizację przedsięwzięć obejmujących wszystkie zadania ustawowe.

Informacje szczegółowe

Prowadzenie, inicjowanie i wspieranie badań naukowych

Zadanie 1

Projekty badawcze:

Celem projektu jest przygotowanie – w oparciu o dotąd niedostępne źródła i we współpracy z Federalną Agencją Archiwalną – analizy relacji pomiędzy Armią Krajową/NIE/Delegaturą Sił Zbrojnych a Armią Czerwoną i innymi sowieckimi jednostkami oraz partyzantką sowiecką w latach 1943–1945. Projekt jest współfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki na zasadzie grantu dla CPRDiP w ramach konkursu Harmonia 3.

Agresja Rosji na Ukrainę oraz będący jej konsekwencją poważny kryzys w stosunkach Rosji z państwami UE, w tym Polską, a także wzrost izolacjonizmu i autorytaryzmu władz rosyjskich i nacjonalizmu rosyjskiego społeczeństwa nie pozostały bez wpływu na realizację tego projektu badawczego CPRDiP. Wobec niewywiązania się przez stronę rosyjską ze swoich zobowiązań, ostatni raz powtórzonych w końcu 2014 r., iż na potrzeby realizacji projektu będą przekazane odtajnione kopie dokumentów na temat polskiego podziemia, w tym obławy augustowskiej, badacze uczestniczący w realizacji projektu – dr hab. Grzegorz Motyka, dr Łukasz Adamski, prof. Grzegorz Hryciuk, dr Mariusz Zajączkowski, dr Paweł Libera oraz dr Marcin Majewski – prowadzili intensywne kwerendy w archiwach ukraińskich, dysponujących bardzo ciekawymi materiałami na temat polskiego podziemia, oraz w Rosyjskim Państwowym Archiwum Wojskowym i w archiwach polskich. W ostatnim kwartale 2015 r. trwały prace redakcyjne nad zebranymi dokumentami. Ponadto w oparciu o odnalezione materiały dr Adamski napisał obszerny artykuł o ks. Jerzym Moskwie, kurierze Piusa XII i rozpracowywaniu Kościoła Katolickiego przez NKWD, który będzie opublikowany w 2016 r. w prestiżowym czasopiśmie historycznym „Dzieje Najnowsze”, oraz wygłosił referat w oparciu o odnalezione nieznane wcześniej materiały pt. „Sowieci a Rzeź Wołyńska” w Instytucie Historii PAN.

Realizowany od 2011 r. projekt badawczy stawiał sobie za cel zebranie dokumentów i możliwie pełnych informacji dotyczących osób zaginionych na północno-wschodnich ziemiach II Rzeczypospolitej pomiędzy 17 września 1939 r. a czerwcem 1940 r., wobec których zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że mogły być ofiarami Zbrodni Katyńskiej. Próba rekonstrukcji tzw. białoruskiej listy katyńskiej obejmuje tworzenie listy w oparciu o sukcesywne gromadzenie informacji napływających do Centrum od rodzin i bliskich osób zaginionych, a następnie na ich weryfikacji i uzupełnianiu w oparciu o dostępne publikacje oraz dane urzędowe przechowywane w archiwach i innych instytucjach w Polsce, a także za granicą. Efektem prowadzonych dotychczas prac jest wydana przez CPRDiP w 2015 r. publikacja dr. Macieja Wyrwa pt. *Nieodnalezione ofiary Katynia? Lista osób zaginionych na obszarze północno-wschodnich województw II RP od 17 września 1939 do czerwca 1940*. Książka zawiera 908 biogramów podzielonych na trzy części, w zależności od stopnia prawdopodobieństwa śmierci na skutek tzw. decyzji katyńskiej z 5 marca 1940 r. Pracę uzupełnia obszerny wstęp historyczny oraz

***Stosunki między władzą
sowiecką a Polskim
Państwem Podziemnym:
1943–1945, kierownik
projektu: dr hab. Grzegorz
Motyka***

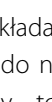
***Losy Polaków pod władzą
sowiecką po 17 września
1939 r., kierownik projektu:
dr Maciej Wyrwa***

umieszczona na końcu ankieta, która pomoże w powiększeniu zasobu informacji. Prowadzone w ramach unikatowego projektu badawczego działania oddają hołd wciąż anonimowym ofiarom Zbrodni Katyńskiej i przyczyniają się do popularyzacji wiedzy o niej. Ponadto efekty projektu są wykorzystywane przez inne instytucje i organizacje społeczne m.in. IPN, Muzeum Katyńskie w Warszawie, Federację Rodzin Katyńskich.

**Żołnierze sowieccy
na ziemiach polskich
1941–1945, kierownik
projektu: dr hab. Jakub
Wojtkowiak**

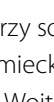
Projekt zakładał badania nad losami żołnierzy sowieckich w latach 1941–1945, w tym jeńców wziętych do niewoli i osadzonych w niemieckich obozach na obecnym terytorium Polski. Efekt pracy – tom studiów pod red. Jakuba Wojtkowiaka – zatytułowany *Jeńcy sowieccy na ziemiach polskich w czasie II wojny światowej* ukazał się w drugiej połowie 2015 r. i tym samym projekt został zamknięty.

**Edycja materiałów
źródłowych
do stosunków
polsko-sowieckich,
kierownik projektu:
prof. Mariusz Wołos**

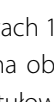
Wspólny polsko-rosyjski projekt zakłada publikację czterech tomów dokumentów i materiałów do stosunków między Polską a sowiecką Rosją, Białorusią i Ukrainą oraz ZSRS i jest współfinansowany w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki.

W 2015 r. wszystkie osoby realizujące projekt (oprócz prof. Mariusza Wołosa – dr Łukasz Adamski, dr hab. Jan Jacek Bruski, dr Piotr Głuszkowski i prof. Marek Kornat) prowadziły kwerendy. Zostały one przeprowadzone w Moskwie, Kijowie i Londynie. Uzyskano kserokopie niektórych trudno dostępnych materiałów z Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych Federacji Rosyjskiej.

**„Wielka Smuta”
a pamięć historyczna
Polaków i Rosjan,
kierownik projektu:
dr Hieronim Grała**

Celem projektu było zainicjowanie badań nad stosunkami polsko-moskiewskimi w okresie „Wielkiej Smuty” oraz ich rolę w pamięci historycznej Polaków i Rosjan. W grudniu 2015 r. były na ukończeniu prace nad redakcją naukową tomu studiów, będącego pokłosiem współorganizowanej przez CPRDiP konferencji w Moskwie na temat Wielkiej Smuty.

**Polska i rosyjska myśl
polityczna. Związki,
wpływy, antagonizmy,
kierownik projektu:
dr Łukasz Adamski**

Celem projektu jest pogłębienie stanu wiedzy na temat wzajemnych relacji łączących polską i rosyjską myśl polityczną i popularyzacja tej tematyki w środowiskach akademickich obu krajów. W kwietniu 2015 r. zorganizowano trzecią konferencję z tego cyklu pt. „O ziemię naszą, nie waszą». Myśl polityczna a procesy narodotwórcze w regionie Europy Środkowej i Wschodniej”, po czym rozpoczęły się prace redakcyjne nad tomem studiów, który będzie pokłosiem tej konferencji. Ukończona została ponadto redakcja naukowa pracy *Wbrew królewskim aliansom. Europa, Rosja i polska walka o niepodległość*, w której będą opublikowane artykuły wybitnych polskich i zagranicznych historyków, którzy w październiku 2013 r. wygłosili referaty o wpływie polskich powstań na europejską myśl polityczną podczas konferencji zorganizowanej przez CPRDiP.

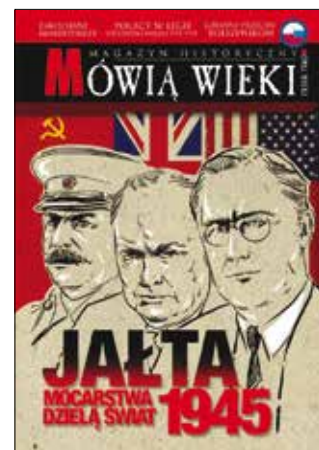
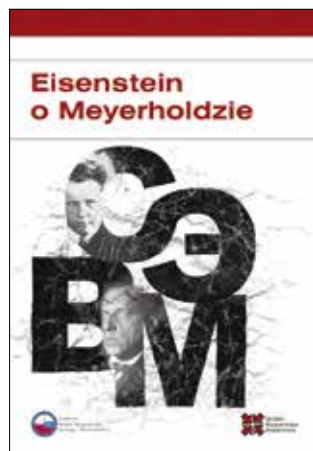
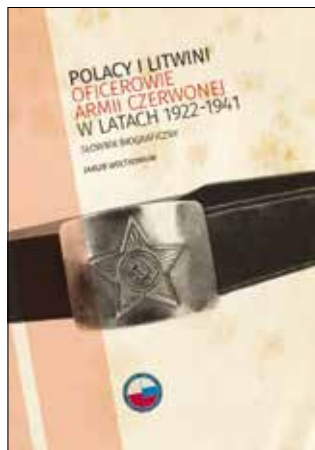
Celem projektu jest sporządzenie wyczerpującej analizy problemów prawnych o istotnym znaczeniu dla stosunków polsko-rosyjskich w XX wieku. Projekt jest realizowany przez CPRDiP i Instytut Nauk Prawnych PAN. W ramach projektu w marcu 2015 r. w Warszawie została zorganizowana międzynarodowa konferencja naukowa „The Case of Crimea in the Light of International Law: Its Nature and Implications” z udziałem wielu wybitnych prawników międzynarodowych z Polski i z zagranicy, m.in. z krajów UE, USA, Rosji i Ukrainy. W 2015 r. trwały prace redakcyjne nad tomem studiów, zawierającym poprawione teksty referatów wygłoszonych na konferencji oraz zapis dyskusji. Książka ma zostać wydana w 2016 r. W pracę naukową przy większości wspomnianych projektów byli zaangażowani pracownicy naukowcy i współpracownicy CPRDiP.

Problemy prawne w stosunkach polsko-rosyjskich, kierownik projektu: dr hab. Władysław Czaplinski

W styczniu i lutym 2015 r. zostały opracowane wyniki badań sondażowych przeprowadzonych w Polsce i Rosji na zlecenie Centrum w grudniu 2014 r. na reprezentatywnej próbie Polaków i Rosjan na temat wzajemnego postrzegania w ramach projektu „Polska-Rosja. Diagnoza społeczna”. Badanie zostało zlecone Wszechrosyjskiemu Ośrodkowi Badania Opinii Publicznej (WCIOM) w Rosji i ośrodkowi TNS w Polsce. Wyniki w postaci raportu zostały opublikowane i przedstawione polskiej opinii publicznej w marcu 2015 r. na konferencji „Polska-Rosja. Bilans 2014 r.” podsumowującej działalność Centrum i stosunki polsko-rosyjskie w 2014 r.

Polska-Rosja. Diagnoza społeczna – badania opinii publicznej w Polsce i Rosji na temat wzajemnego postrzegania

Prowadzenie działalności wydawniczej

Zadanie 2

Nakładem Centrum w 2015 r. ukazały się:

- *Polacy i Litwini. Oficerowie Armii Czerwonej w latach 1922–1941*, Jakub Wojtkowiak
- *Jeńcy sowieccy na ziemiach polskich w czasie II wojny światowej*, Jakub Wojtkowiak (red.)
- *Nieodnalezione ofiary Katynia? Lista osób zaginionych na obszarze północno-wschodnich województw II RP od 17 września do czerwca 1940*, Maciej Wyrwa
- *Poczet katów katyńskich*, Nikita Pietrow

**Wydawnictwa własne
Centrum**

We współpracy z Wydawnictwem Akademickim SEDNO:

- *Szary, kolor nadziei*, Irina Ratuszynska
- *Lata przez mękę. Rosja 1917–1925*, Walentin Zubow
- *Eisenstein o Meyerholdzie*, Władimir Zabrodin (oprac.)

**Współpraca
z Wydawnictwem
Akademickim SEDNO**

We współpracy z Kolegium Europy Wschodniej:

- *Proces wykluczenia*, Lidia Czukowska

**Współpraca z Kolegium
Europy Wschodniej**

W ramach współpracy z magazynem historycznym „Mówią Wieki” dzięki wsparciu Centrum ukazał się numer specjalny czasopisma: „Jałta. Mocarstwa dzielą świat. 1945”, nr 2/2015.

**Współpraca z magazynem
historycznym „Mówią
Wieki”**

@CPRDiP

www.intersectionproject.eu

Upowszechnianie w społeczeństwach polskim i rosyjskim wiedzy o stosunkach polsko-rosyjskich, historii, kulturze i dziedzictwie obu narodów na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, Federacji Rosyjskiej oraz innych krajów

Centrum zorganizowało samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami szereg otwartych publicznych wydarzeń: konferencji, dyskusji, seminariów i wykładów w Warszawie i kilku innych polskich ośrodkach. Pracownicy Centrum brali udział w przedsięwzięciach organizowanych przez inne instytucje, występując jako dyskutanci na krajowych i międzynarodowych konferencjach eksperckich i naukowych, informując o działalności Centrum, a także biorąc udział w debacie publicznej na tematy związane z szeroko rozumianymi stosunkami polsko-rosyjskimi. Ponadto wielokrotnie występowali w mediach (telewizja, prasa, radio, internet), komentując lub analizując wydarzenia i zagadnienia ważne z perspektywy polsko-rosyjskich relacji.

W lipcu 2015 r. Centrum uruchomiło nową wersję trójjęzycznej strony internetowej, która jest stale aktualizowana. Informacje o działalności CPRDiP można znaleźć również na profilach w serwisach społecznościowych (Facebook i Twitter). Profile Centrum i pracowników w obu serwisach cieszą się rosnącym zainteresowaniem.

W maju 2015 r. Centrum stworzyło platformę analityczną on-line „Intersection Project: Russia/Europe/World”. To nowa inicjatywa CPRDiP, dzięki której regularnie ukazują się oryginalne analizy, raporty i eseje ekspertów i naukowców dotyczące zmian politycznych, gospodarczych, prawnych i społecznych w Rosji oraz ich konsekwencji regionalnych, europejskich i światowych. Celem projektu jest poszukiwanie i promowanie nowej generacji krajowych i zagranicznych ekspertów zainteresowanych Rosją, a także wspieranie i promowanie przejrzystej debaty publicznej. Teksty ukazują się w języku rosyjskim i angielskim.

Centrum przygotowało prezentację swojej dotychczasowej działalności w zakresie ochrony pamięci o Zbrodni Katyńskiej i walki z kłamstwem katyńskim. Ekspozycja jest dostępna dla zwiedzających w Muzeum Katyńskim na warszawskiej Cytadeli.

Zadanie 4

Prowadzenie, inicjowanie i wspieranie działalności edukacyjnej w Rzeczypospolitej Polskiej i Federacji Rosyjskiej

Polsko-Rosyjska Szkoła pod Żaglami 2015

W 2015 r. Centrum zrealizowało kolejną edycję „Polsko-Rosyjskiej Szkoły pod Żaglami”. Projekt odbył się we współpracy ze „Szkołą pod Żaglami Krzysztofa Baranowskiego – Krzysztof Baranowski”, która była odpowiedzialna za realizację rejsu od 21 sierpnia do 20 października 2015 r. Centrum przeprowadziło rekrutację rosyjskich uczestników „Polsko-Rosyjskiej Szkoły pod Żaglami”. Projekt skierowany był do młodzieży z obwodu twerskiego. W maju przy wsparciu miejscowych władz zostały zorganizowane zawody kwalifikacyjne w Rzewie, podczas których wyłoniono grupę 16 osób w wieku 15 lat (8 chłopców i 8 dziewczynek).

Polscy i rosyjscy uczestnicy rejsu spotkali się w Warszawie 21 sierpnia i autokarem ruszyli do Amsterdamu, gdzie nastąpiło zaokrętowanie na „Pogorii”. Załoga wzięła udział w paradzie żaglowców na trasie Amsterdam–Ijmuiden kończącej zlot żeglarski Sail Amsterdam. Po dwóch dniach postoju w porcie w Ijmuiden poświęconych na szkolenie młodych żeglarzy „Pogoria” wyruszyła na Morze Północne, by następnie przemierzyć Ocean Atlantycki i Morze Śródziemne. Rejs zakończył się 17 października 2015 r. we włoskim porcie Civitavecchia, skąd uczestnicy autokarem wrócili do Warszawy.

Club of Gdańsk 2015

W dniach 3–5 września 2015 r. w Gdańsku odbyła się trzecia edycja „Club of Gdańsk” – spotkania młodych liderów z Polski i Rosji zorganizowanego przez Centrum we współpracy z Miastem Gdańsk. Spotkanie miało charakter szkolenia dla 15 młodych liderów społecznych z Rzeczypospolitej Polskiej i Federacji Rosyjskiej, pochodzących z różnych regionów obu państw i zajmujących się różnymi formami aktywności publicznej na poziomie regionalnym i lokalnym, którzy pozytywnie przeszli rekrutację. Celem projektu jest tworzenie możliwości poznania się młodych liderów społecznych z Polski i Rosji oraz wzajemnej wymiany poglądów. Szkolenia i warsztaty prowadzone przez wybitnych specjalistów są cennym doświadczeniem dla przyszłych przedstawicieli elit z obu krajów. W programie znalazły się m.in.: intensywny trening negocjacji międzynarodowych i wystąpień publicznych oraz szkolenie z technik prowadzenia dyskusji. W spotkaniu wzięli udział aktywiści społeczni, naukowcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych z Polski i Rosji.

Organizowanie konferencji, sympozjów, wykładów, seminariów i dyskusji

Zadanie 5

Centrum zorganizowało debatę „Rosja-Ukraina. Jak budować mosty?” z udziałem Ajdara Muż-dabajewa, ówczesnego zastępcy redaktora naczelnego dziennika „Moskiewski Komsomolec” i Witalija Portnikowa, ukraińskiego dziennikarza i publicysty. Spotkanie poprowadził Łukasz Adamski z CPRDiP (Warszawa, 18 lutego 2015 r.).

Debata „Rosja-Ukraina. Jak budować mosty?”

6 marca 2015 r. w Warszawie odbyła się cykliczna konferencja Centrum „Polska-Rosja. Bilans 2014” podsumowująca poprzedni rok działalności oraz analizująca bieżącą sytuację polityczną. W jej trakcie odbyły się trzy dyskusje: 1) o wynikach badań opinii publicznej przeprowadzonych na zlecenie Centrum w Rosji i Polsce nt. wzajemnego postrzegania Polaków i Rosjan z udziałem polskich i rosyjskich socjologów i politologów, 2) o znaczeniu wymiany młodzieży na przykładzie „Polsko-Rosyjskiej Szkoły pod Żaglami” i programu „Polsko-Rosyjska Wymiana Młodzieży” oraz 3) panel polityczny z udziałem ekspertów z europejskich, polskich i rosyjskich instytucji badawczych na temat konsekwencji wydarzeń 2014 r. dla międzynarodowego porządku politycznego.

Konferencja „Polska-Rosja. Bilans 2014”

Centrum zorganizowało wspólnie z Instytutem Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk międzynarodową konferencję naukową „The Case of Crimea in the Light of International Law: Its Nature and Implications”, w której udział wzięło ponad 40 wybitnych prawników międzynarodowych z: Polski, Francji, Włoch, Wielkiej Brytanii, Austrii, Niemiec, Belgii, Szwajcarii, Holandii, Białorusi, Bułgarii, Ukrainy, Rosji, USA i Japonii (Warszawa, 19–20 marca 2015 r.).

Międzynarodowa konferencja naukowa „The Case of Crimea in the Light of International Law: Its Nature and Implications”

Centrum przy współpracy z MSZ, MON, MKiDN i ROPWiM zrealizowało wraz z rodzinami amerykańskich świadków Zbrodni Katyńskiej projekt upamiętnienia pułkownika Johna H. Van Vlieta Jra oraz pułkownika Donalda B. Stewarta. Obaj oficerowie Armii Stanów Zjednoczonych – jako niemieccy jeńcy wojenni – w maju 1943 r. byli jednymi z pierwszych świadków procesu ujawniania prawdy o Zbrodni Katyńskiej. Obaj przesyłali z niewoli szyfrowane listy, w których przekazali wywiadowi USA informacje pozwalające stwierdzić, że winę za zbrodnię ponosili Sowietci. 8 kwietnia 2015 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej dokonał pośmiertnego odznaczenia pułkownika Johna H. Van Vlieta Jra oraz pułkownika Donalda B. Stewarta Krzyżami Oficerskimi Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej. Odznaczenie otrzymała również Krystyna Piórkowska, amerykańska historyk polskiego pochodzenia, autorka książki poświęconej anglojęzycznym świadkom Katynia. Ujawnienie tego nieznanego przez wiele lat wątku Zbrodni Katyńskiej polskiej i światowej opinii publicznej zawdzięczamy właśnie jej staraniom.

Wizyta w Polsce rodzin amerykańskich oficerów – świadków Zbrodni Katyńskiej

Centrum zorganizowało międzynarodową konferencję „O ziemię naszą, nie waszą». Myśl polityczna a procesy narodotwórcze w regionie Europy Środkowej i Wschodniej”, do udziału w której zostało zaproszonych ponad 20 historyków m.in. z Polski, Rosji, Białorusi i Wielkiej Brytanii (Warszawa, 16–17 kwietnia 2015 r.).

Międzynarodowa konferencja „O ziemię naszą, nie waszą». Myśl polityczna a procesy narodotwórcze w regionie Europy Środkowej i Wschodniej”

16 kwietnia 2015 r. na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyła się współorganizowana przez Centrum konferencja naukowa doktorantów i młodych adiunktów „Armia Czerwona i czerwonarmiści na ziemiach polskich w latach 1939–1945”.

Konferencja naukowa „Armia Czerwona i czerwonarmiści na ziemiach polskich w latach 1939-1945”

CPRDiP wspólnie z Muzeum II Wojny Światowej oraz Europejskim Centrum Solidarności zorganizowało międzynarodową konferencję historyków „Dziedzictwo II wojny światowej z perspektywy 70 lat”, podczas której przywódcy 17 państw europejskich oraz ponad 25 historyków z Niemiec, Rosji, Wielkiej Brytanii, Francji, Izraela i USA zasiadło do wspólnej debaty o dziedzictwie II wojny światowej. Konferencja była jednym z wydarzeń towarzyszących obchodom 70. rocznicy zakończenia wojny. W panelu prezydenckim udział wzięli wybitni historycy: Timothy Snyder (USA), Norman Davies (Wielka Brytania), Jurij Afanasjew (Rosja), Georges-Henri Soutou (Francja), Stefan Troebst (Niemcy) i Andrzej Paczkowski (Polska). Honorowy patronat nad wydarzeniem objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski (Gdańsk, 6–7 maja 2015 r.).

Międzynarodowa konferencja historyków „Dziedzictwo II wojny światowej z perspektywy 70 lat”

Centrum było współorganizatorem (wspólnie z Forum Polsko-Czeskim, Ministerstwem Spraw Zagranicznych RP, Międzynarodowym Centrum Kultury) międzynarodowej konferencji „Polska i czeska myśl polityczna wobec Rosji” w Krakowie (12 maja 2015 r.), w której wzięli udział polscy i czescy analitycy i historycy.

Międzynarodowa konferencja „Polska i czeska myśl polityczna wobec Rosji”

CPRDiP wraz z Wydziałem Artes Liberales Uniwersytetu Warszawskiego było organizatorem spotkania dyskusyjnego „Rosja 2015: wyzwania – ryzyka – perspektywy” z udziałem prof. Fiodora Wojtołowskiego, wicedyrektora Instytutu Gospodarki Światowej i Stosunków Międzynarodowych Rosyjskiej Akademii Nauk (IMEMO RAN) – (Warszawa, 23 czerwca 2015 r.).

Spotkanie dyskusyjne „Rosja 2015: wyzwania – ryzyka – perspektywy”

28 września 2015 r. w Krakowie odbyło się spotkanie z Peterem Pomerantsevem – autorem książki *Jądro dziwności. Nowa Rosja* zorganizowane w ramach wspólnego cyklu Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia oraz Międzynarodowego Centrum Kultury pt. „Dialog polsko-rosyjski”. Spotkanie poprowadził ambasador Jerzy Bahr.

Spotkanie z Peterem Pomerantsevem – autorem książki *Jądro dziwności. Nowa Rosja*

W dniach 2–3 października 2015 r. Centrum zorganizowało we współpracy z Miastem Gdańsk trzecią edycję seminarium eksperckiego z udziałem uznanych europejskich i rosyjskich specjalistów od spraw Unii Europejskiej, Rosji i relacji unijno-rosyjskich. W spotkaniu uczestniczyło ponad 20 ekspertów z: Polski, Rosji, Norwegii, Czech, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, Ukrainy i Estonii. Punktem wyjścia tegorocznej debaty z udziałem autorów były trzy książki: Marii Lipman i Nikołaja Pietrowa „The State of Russia: What Comes Next?”, Lauri Mälksoo „Russian Approaches to International Law” oraz Andersa Åslunda „Ukraine: What Went Wrong and How to Fix It”.

The Gdańsk Round Table – On Europe with Russia

W dniach 8–10 października 2015 r. we Wrocławiu odbyła się konferencja „Polska Polityka Wschodnia 2015”. Partnerem konferencji było Centrum, które zorganizowało debatę pt. „Rosyjska polityka historyczna – jak powinna reagować Polska?” z udziałem: Sławomira Dębskiego, Andrzeja Grajewskiego, Hieronima Grali oraz Łukasza Adamskiego.

Debata pt. „Rosyjska polityka historyczna – jak powinna reagować Polska?”

Warsaw Security Forum to sesje plenarne poświęcone kwestiom bezpieczeństwa, w szczególności tym związanym z przyszłością NATO, Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej, a także polskiego kierunku modernizacji armii, w tym stosunków z Federacją Rosyjską, bezpieczeństwa energetycznego, wyzwań imigracyjnych w Europie, cyberbezpieczeństwa i nowych zagrożeń na polu wojny hybrydowej. Centrum było partnerem konferencji i w jej ramach 6 listopada 2015 r. zorganizowało debatę pt. „Rise of Illiberalism and Russian Involvement in EU Politics”, w której udział wzięli: Olga Irisowa, Intersection Project (Polska), Marcel H. Van Herpen, Fundacja Cicero (Holandia), Natalie Nougayrède, „The Guardian” (Wielka Brytania) oraz dyrektor CPRDiP Sławomir Dębski.

Debata „Rise of Illiberalism and Russian Involvement in EU Politics”

Transatlantic Forum on Russia – tematem tegorocznej, czwartej już, konferencji zorganizowanej wspólnie z Center for Strategic and International Studies (CSIS) w Waszyngtonie, która odbyła się 13 listopada 2015 r. była ewolucja stosunków transatlantyckich w ujęciu historycznym. W konferencji wzięli udział historycy i politolodzy z USA, Polski, Rosji m.in.: profesorowie Andrzej Nowak, Timothy Snyder, Andriej Zubow i Adam Daniel Rotfeld.

Transatlantic Forum on Russia

Konferencja naukowa „Ruś a kraje kultury łacińskiej: społeczeństwo, kultura, religia (X–XVI w.)”

Centrum było partnerem konferencji naukowej z cyklu Colloquia Russica „Ruś a kraje kultury łacińskiej: społeczeństwo, kultura, religia (X–XVI w.)” zorganizowanej przez Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet Papieski Jana Pawła II, która odbyła się w dniach 26–28 listopada 2015 r. w Krakowie.

Prezentacja książki Nikity Pietrowa „Poczet katów katyńskich”

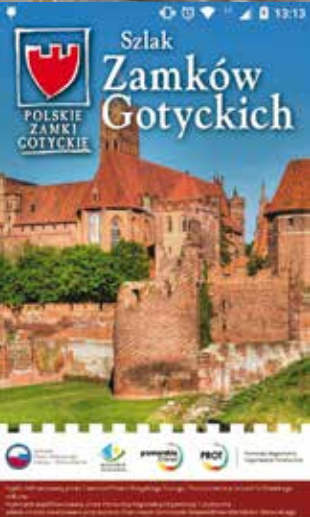
27 listopada 2015 r. podczas XXIV Targów Książki Historycznej odbyła się prezentacja książki Nikity Pietrowa „Poczet katów katyńskich” wydanej przez CPRDiP. Autor opowiedział m.in. o relacjach polsko-sowieckich, Zbrodni Katyńskiej, przykładach funkcjonowania aparatu bezpieczeństwa w systemie sowieckim oraz o tajnikach warsztatu pracy historyka świetnie poruszającego się po niedostępnych rosyjskich archiwach. Rozmowę, w której wzięła udział również Izabella Sariusz-Skąpska, prezes Federacji Rodzin Katyńskich, poprowadził dr Sławomir Dębski – dyrektor Centrum.

Utrzymywanie kontaktów z ośrodkami akademickimi, eksperckimi, naukowymi, kulturalnymi i politycznymi w Rzeczypospolitej Polskiej i Federacji Rosyjskiej

Zadanie utrzymywania kontaktów z ośrodkami akademickimi, eksperckimi i kulturalnymi w Polsce i Federacji Rosyjskiej było wykonywane na bieżąco w związku z licznymi, opisanymi powyżej, przedsięwzięciami realizowanymi przez Centrum. Realizacja badań naukowych jest prowadzona za pośrednictwem kierowanych przez zewnętrznych badaczy zespołów badawczych. Liderzy projektów wywodzą się z różnych, renomowanych ośrodków akademickich i naukowych, m.in. Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, czy Polskiej Akademii Nauk. Kontakty ze światem akademickim są też pogłębiane czy to poprzez organizowane przez Centrum wykłady i dyskusje we współpracy z uczelniami, czy to poprzez regularny udział ekspertów Centrum w przedsięwzięciach realizowanych przez inne instytucje. Do rozwijania kontaktów prowadziły też liczne wizyty pracowników Centrum w innych ośrodkach w związku z udziałem w konferencjach i seminariach organizowanych przez inne instytucje.

Dofinansowywanie przedsięwzięć podejmowanych na rzecz dialogu i porozumienia w stosunkach polsko-rosyjskich

Zadanie 7

W 2015 r. Centrum rozstrzygnęło czwartą edycję Otwartego Konkursu, na który wpłynęły 42 wnioski, z czego 5 wniosków pozostawiono bez rozpatrzenia z przyczyn formalnych. Spośród 37 wniosków skierowanych do rozpatrzenia, Komisja Konkursowa na posiedzeniu 24 kwietnia 2015 r. zdecydowała o dofinansowaniu 14 projektów na łączną kwotę 209 232 zł.

Dofinansowanie otrzymały następujące podmioty:

- Stowarzyszenie gmin „Polskie zamki gotyckie”: Aplikacja mobilna „Szlak Zamków Gotyckich”
- Stowarzyszenie na Rzecz Wspomagania Rozwoju Osób Niepełnosprawnych „Amicus”: Projekt „Kulinarny... i nie tylko podbój Wschodu”
- Instytut Europy Środkowo-Wschodniej: Konferencja „Gdzie jest dzisiaj rosyjskie społeczeństwo obywatelskie?”
- Fundacja „Muzyka Cerkiewna”: XIII Białowieskie Integracje Artystyczne „Peretocze 2015”
- Instytut Studiów Politycznych PAN: Konferencja „Gra o świat: w stronę nowej Jałty?”
- Fundacja im. Stefana Batorego: Debata „Gospodarka Rosji w czasach kryzysu” w ramach Klubu PL-RU
- Miasto Poznań - Gimnazjum nr 50 im. Lotnictwa Polskiego w Poznaniu: Konkurs piosenki rosyjskiej w Gimnazjum nr 50 w Poznaniu
- Europejskie Centrum Solidarności: Akademia Solidarności - warsztaty dla młodych dziennikarzy w Gdańsku i Kaliningradzie
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie: Konferencja „Mały ruch graniczny w warunkach kryzysu w relacjach polsko-rosyjskich”
- Fundacja „Kultura Nie Boli”: Blok rosyjski w ramach Big Book Festival (m. in. spotkanie ze Swietlaną Aleksijewicz i Władimirem Sorokinem)
- Fundacja ARI ARI: Wystawa muzealiów rosyjskich w muzeach społecznych
- Rada Rodziców przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lisewie
- Fundacja Edukacja dla Demokracji
- Piastun – Fundacja na rzecz dzieci i młodzieży

Trzech beneficjentów wycofało się z realizacji swoich projektów – Fundacja Edukacja Dla Demokracji, Fundacja na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Piastun” oraz Rada Rodziców przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lisewie. Pozostałe projekty zostały zrealizowane zgodnie z podpisanymi umowami.

IV Otwarty Konkurs na dofinansowanie przedsięwzięć podejmowanych na rzecz dialogu i porozumienia w stosunkach polsko-rosyjskich

Inicjowanie i wspieranie polsko-rosyjskiej wymiany młodzieży i studentów

Zadanie 8

IV edycja programu „Polsko-Rosyjska Wymiana Młodzieży”

Na konkurs „Polsko-Rosyjska Wymiana Młodzieży 2015” wpłynęło ogółem 51 wniosków – z tego 1 wniosek wpłynął po terminie. Na pierwszym etapie rozpatrywania wniosków pracownik Centrum dokonał weryfikacji 50 wniosków pod względem wymogów formalnych. Wnioskodawcy prosili w nich o dofinansowanie w wysokości 3 936 143,38 zł (średnio zatem 78 722,87 zł na jeden projekt) i zakładali udział w wymianie 1312 dzieci i młodzieży z Polski i Rosji (nie licząc opiekunów).

Z powodu wad formalnych pozostawiono bez rozpoznania 6 wniosków. Pozostałe 44 wnioski zostały skierowane do oceny merytorycznej przez członków Komisji Konkursowej, która na posiedzeniu 8 kwietnia 2015 r. na drodze uchwał rekomendowała do dofinansowania 30 przedsięwzięć na łączną kwotę 1 700 368,92 złotych (w wysokości od 33 000 zł do 86 000 złotych).

Po zapoznaniu się z oceną Komisji Konkursowej Dyrektor CPRDiP udzielił dofinansowania 22 wnioskodawcom na łączną sumę 1 257 937,47 zł, co pozwoliło zrealizować projekty wymiany z udziałem ok. 550 dzieci i młodzieży (plus ok. 115 opiekunów). Do 29 czerwca 2015 r. Centrum podpisało umowy ze wszystkimi wnioskodawcami. Do końca 2015 r. zakończyła się realizacja wszystkich 22 dofinansowanych przedsięwzięć.

Lista podmiotów, które otrzymały dofinansowanie w 2015 r.:

- Miasto Poznań – Gimnazjum nr 50 im. Lotnictwa Polskiego w Poznaniu
- Uniwersytet Wrocławski
- Powiat Brodnicki
- Towarzystwo Miłośników Starożytności, Opole
- Stowarzyszenie Genius Loci – Duch Miejsca, Ruda Śląska
- Powiat Braniewski – Zespół Szkół Budowlanych w Braniewie
- Miasto Gdańsk – Zespół Szkół Sportowych i Ogólnokształcących im. J. Kusocińskiego w Gdańsku
- Miasto Gdańsk – Gimnazjum nr 19 w Gdańsku
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
- Małopolska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy
- Fundacja „Centrum Dialogu Kultur” im. Jakuba Kołosa w Chełmnie
- Miasto Poznań – Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Poznaniu
- Gmina Masłów
- Stowarzyszenie Rodziców i Nauczycieli na Rzecz Pomocy Dzieciom z Miejskiego Zespołu Szkół nr 5 w Gorlicach „Bliżej Dziecka”
- Gmina Latowicz
- Piastun – Fundacja na Rzecz Dzieci i Młodzieży, Opole
- Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu Beskidy w Brzuśniku
- Stowarzyszenie „Integracja” w Suwałkach
- Fundacja Ari Ari, Bydgoszcz
- Fundacja HumanDOC, Warszawa
- Słupskie Towarzystwo Kultury Teatralnej - Teatr Rondo
- Miasto Legnica - Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Legnicy

W dniach 13–15 maja 2015 r. odbyła się czwarta edycja Mistrzostw Strefy Małego Ruchu Granicznego w Piłce Nożnej Dziewcząt i Chłopców. Zawody odbyły się w Wydminach. Do rywalizacji stanęło 16 zespołów z Pomorza, Warmii, Mazur i obwodu królewieckiego. Imprezę zorganizowały wspólnie: CPRDiP, Fundacja Dystans oraz Urząd Gminy Wydminy. O zwycięstwo w mistrzostwach walczyło 190 dzieci z Polski i Rosji. Turniej przeznaczony jest dla chłopców i dziewcząt w wieku 11–14 lat, którzy rozegrali na czterech boiskach sportowych w Wydminach mecze systemem każdy z każdym. Do turnieju zakwalifikowano 8 drużyn polskich (po cztery z województw warmińsko-mazurskiego i pomorskiego) i 8 drużyn rosyjskich (obwód królewiecki). Uwieńczeniem imprezy były mecze rozegrane przez mieszane zespoły polsko-rosyjskie.

IV Turniej o Mistrzostwo Strefy Małego Ruchu Granicznego w Piłce Nożnej Chłopców i Dziewcząt

IV edycja programu stypendialnego dla badaczy z Rosji na prowadzenie badań naukowych w Polsce

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia przyznało stypendia kolejnym rosyjskim badaczom na realizację badań naukowych na okres stypendialny rozpoczynający się w roku akademickim 2015/2016. Łączna suma stypendiów wyniosła 122 953 zł, od 4 921 do 23 280 zł.

Laureatami stypendiów zostało **10 rosyjskich badaczy**:

- **Dr Wiktor Chrul** z Wydziału Dziennikarstwa Moskiewskiego Uniwersytetu Państwowego im. Łomonosowa pracujący nad tematem „Mediatyzacja religii w Rosji i w Polsce”.
- **Prof. Rustem Cyunczuk** z Kazańskiego Uniwersytetu Państwowego podejmuje prace nad tematem „Polski czynnik w kształtowaniu rosyjskiego parlamentaryzmu i parlamentarnej kultury: Polskie Koło i Koło Kresowe w Dumie Państwowej i Radzie Państwowej Cesarstwa Rosyjskiego (1906–1917)”.
- **Dmitrij Deniskow** z Petersburskiego Uniwersytetu Państwowego przeprowadził kwerendę na temat możliwości dyplomatycznego dialogu w Europie Wschodniej w końcu XVI w.
- **Dr Olga Fomiczowa** z Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Humanistycznego zgromadziła materiały do tematu: „Uczestnictwo wykładowców Uniwersytetu Warszawskiego w realizacji państwowej polityki w Królestwie Polskim w latach 80. XIX wieku”.
- **Dr Natalia Jakubowa** z Instytutu Wiedzy o Sztuce Ministerstwa Kultury FR prowadząca badania nad tematem „Rytuały pamięci w teatrze polskim i rosyjskim”.
- **Dr Kirił Koczegarow** z Instytutu Słowianoznawstwa RAN planujący realizować projekt opracowania i analizy polityki Rosji w XVII i XVIII wieku wobec prawosławia w Rzeczypospolitej oraz jej roli w stosunkach pomiędzy obydwojma państwami.
- **Prof. Marina Makarowa** z Udmurckiego Uniwersytetu Państwowego prowadząca badania nad tematem „Charakterystyka społeczno-kulturalnej etyki akademickiej polskich i rosyjskich uniwersytetów: analiza porównawcza”.
- **Dr Aleksandr Salenko** z Kaliningradzkiego Uniwersytetu Państwowego im. Kanta planujący podjąć badania nad tematem „Konstytucyjne reformy w Rosji i Polsce: współczesna historia i aktualne problemy”.
- **Jelena Wialcewa** z Samarskiego Uniwersytetu Państwowego zrezygnowała ze stypendium. Miała zająć się tematem Polskiej diaspory w obwodzie samarskim.
- **Dr Wadim Wołobujew** z Instytutu Słowianoznawstwa RAN w czasie stypendium zbierał materiały do napisania biografii papieża Jana Pawła II.

Prof. Rustem Cyunczuk, Dr Kirił Koczegarow i Dr Aleksandr Salenko zrealizują program stypendialny w 2016 roku.

W październiku 2015 roku została ogłoszona V edycja programu stypendialnego dla badaczy z Rosji na prowadzenie badań naukowych w Polsce w roku akademickim 2016/2017.

Organizowanie i wspieranie polsko-rosyjskiej współpracy między środowiskami naukowo-eksperckimi, ośrodkami akademickimi, organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami samorządu zawodowego i gospodarczego z Rzeczypospolitej Polskiej i Federacji Rosyjskiej

Centrum intensywnie rozwijało sieci współpracy i kontaktów między polskimi i rosyjskimi instytucjami badawczymi, ośrodkami akademickimi i innymi organizacjami poprzez realizację konferencji, cykli seminariów tematycznych, oraz stale rozbudowywaną stronę internetową i serwisy społecznościowe. Istotą tych działań było wspieranie przedsięwzięć na rzecz intensyfikacji komunikacji różnych środowisk zainteresowanych udziałem w dialogu polsko-rosyjskim, zbliżaniem obu społeczeństw oraz ich praktycznym wykorzystywaniem dla kształtowania współpracy organizacji pozarządowych, samorządowych i gospodarczych.

Zadanie to realizowane jest też za pośrednictwem dofinansowywania projektów na rzecz polsko-rosyjskiego dialogu i porozumienia, których beneficjentami stawały się różnego rodzaju instytucje zobowiązane przez zasady udziału w konkursie do znalezienia i nakłonienia do wspólnych projektów rosyjskich partnerów. W ten sposób dzięki programom Centrum utworzono nowe kontakty między szkołami, uczelniami, samorządami.

Zadanie 10

Współpraca z instytucją utworzoną przez władze Federacji Rosyjskiej, której celem jest podejmowanie działań na rzecz dialogu i porozumienia w stosunkach polsko-rosyjskich

W marcu pracownik rosyjskiej Fundacji CRPiDP został zaproszony do wzięcia udziału w dorocznej konferencji CPRDiP „Polska-Rosja. Bilans 2014”. W czerwcu 2015 r. dyrektor rosyjskiej Fundacji CRPDiP Jurij Bondarenko przebywał z wizytą w Warszawie, gdzie spotkał się z pracownikiem CPRDiP odpowiedzialnym za program wymiany młodzieżowej w celu omówienia doświadczeń.

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

ul. Jasna 14/16a
00-041 Warszawa
tel. + 48 22 295 00 30
fax + 48 22 295 00 31
cprdip@cprdip.pl
<http://www.cprdip.pl>